

ГРОМАДСЬКА РОЛЬ СУСПІЛЬСТВА В ПРАКТИЦІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Канд. екон. наук, доц. Богашко О. Л.
*Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Взаємодія суспільства та держави забезпечується створенням нових форм впливу людей на державно-управлінські процеси й відповідно їх участю в громадсько-політичному житті суспільства.

Громадська роль населення полягає у наданні суспільству особливої динаміки. Цю динаміку спричиняють нові, раціональні форми активності громадян, їх соціально-культурна та політична зрілість, активна позиція лідерів громадської думки, нерівномірність соціально-групової та регіональної структури, диференціація політичного спектра суспільного життя, що лише стимулює активну державотворчу позицію громадян. Зацікавленість громадян державними справами, опікування ними становить основу стійкого демократичного розвитку України та її регіонів.

Важливою справою сучасного громадянського суспільства є налагодження діалогу між державою та громадянином. Передусім йдеться про діалог між громадянами, між гілками влади. У контексті такого діалогу формується сфера взаємної соціальної згоди між людьми, виробляється новий контекст соціальних цінностей, вибудовується нова структура спільних дій суб'єктів суспільно-громадської практики, конкретизується модель їх партнерської взаємодії.

Структурним елементом громадської участі в процесах державотворення є громадська ініціатива, що належить різним суспільним групам, сукупна взаємодія яких забезпечує динамічність суспільного розвитку. Слід відзначити, що відсутність громадської ініціативи у громадян є одним із факторів розмивання засад організації демократичної практики творення державної політики. Технологія реалізації громадської ініціативи шляхом здійснення впливу на державну політику відкрила певну свободу дій для громадянина, надавши йому певних гарантій у його праві на відстоювання власної громадянської позиції.

Громадські починання у сучасному демократичному суспільстві характеризують появу активної життєдіяльності сучасного громадянина, здатного завзято та відкрито відстоювати свої інтереси і права на участь у розбудові держави. Нині принципово важливо відійти від розуміння ролі громадянина як пасивного продукту громадських структур, а вбачати в його діяльності передусім активного суб'єкта творення, легітимації та трансформації не лише громадських, а й суспільно-політичних структур. Цей суб'єкт завдяки активній громадській позиції та своєму наперед визначеному вибору спростить процес громадсько-політичної організації життя суспільства, відкриє перед ним шляхи для формування нового стереотипу щодо можливості відстоювати власний індивідуальний інтерес. Демократія передбачає через відкрите спілкування у суспільних інституціях контролювати державну владу на різних рівнях та території, що буде гарантом забезпечення їх громадянських прав [3, с. 4].

Головними принципами, на яких базується побудова публічної сфери в сучасній Україні, мають стати відкритість та прозорість.

В умовах здійснення системного реформування сфер суспільного життя об'єктивно зростає потреба громадян у значній інформованості про цілі та плани дій влади. У даному контексті вимога прозорості об'єктивно спрямована на створення та підтримку стійких механізмів узгодження інтересів, в межах яких

влада та еліти можуть домовитись про довготривалу співдружність на основі взаємного врахування потреб.

Поняття прозорості також пов'язується з комунікацією між владою та суспільством, суспільною думкою. Довіра до влади сьогодні стає багато в чому можливою завдяки новому суспільному, громадському запиту, який орієнтується на відтворення дієздатних владних інститутів. Проте влада не може будувати політику виходячи лише з суспільних очікувань. У даному контексті виникає проблема розуміння суспільством цілей і змісту дій влади та раціоналістичного сприйняття цих дій. Саме в цьому аспекті в суспільній свідомості актуалізується тема прозорості намірів влади.

Взаємодія органів державної влади з громадськими організаціями є дієвим механізмом, що сприяє прозорості гілок влади. За участі громадських організацій у значній частині населення формується думка про те, що держава не забула про їхні інтереси. Це сприяє ствердженню в громадян почуття патріотизму, солідарності з владою, відповідальності за спільно прийняті рішення та долю суспільства в цілому.

Досягнення нинішнім українським суспільством необхідного рівня самосвідомості надає динамізму процесу формування історичного нового типу особистості та структур громадянського суспільства в Україні. Водночас взаємовідносини особистості й громадянського суспільства є не тільки складною ідейно-політичною проблемою, а й вагомим потенціалом для розв'язання багатьох теоретичних і практичних питань.

За умови широкої участі громадськості в обговоренні проблем, визначенні перспектив розвитку суспільства та шляхів їх вирішення влада зможе розраховувати на підтримку громадян при втіленні в життя її рішень.

Вказані обставини вимагають особливої уваги до проблем управління з боку державних інститутів та, природно, науки. У міру створення і розвитку нового апарату державного управління мають розширюватися та поглиблюватися наукові уявлення у цій галузі, оскільки змінюється не тільки конкретика його діяльності, але й найбільш типові риси та властивості, що має першорядне значення для розвитку як теорії, так і практики управління.

Потрібна нова концепція управління, яка виходила б з об'єктивних потреб переходу до цивілізованого ринку, урахувала б специфічні умови становлення України як держави. Для цього необхідно методично правильно визначити сутність і поняття управління, оскільки тільки державне управління забезпечує функціонування й розвиток суспільства як єдиного цілого.

З позицій адміністративного права управління визначається як виконавча й розпорядча діяльність держави [2, с. 29]. І це визначення в достатній мірі не розкриває матеріальної суті управлінської діяльності, не вичерпує її змісту, та й саме поняття виконавчої й розпорядчої діяльності потребує уточнення.

Нові функції й завдання держави зумовлюють і новий зміст її управлінської діяльності, а отже, визначають форми, методи управління, систему та структуру органів державного управління. Раніше у наукових публікаціях домінуючою позицією були положення, за якими державне управління розглядалося як управління людьми. І для цього було досить підстав, оскільки державне управління як політична та владно-примусова діяльність, що одержала ці якості від держави – політичної організації, вважалося суто політичною категорією, покликаною впливати лише на поведінку людей у потрібному для пануючого класу напрямі. Але тим самим затушовувались ознаки управління як специфічного виду суспільної діяльності.

Навіть за найпростіших форм організації колективної праці функції управління не обмежувалися тільки впливом на поведінку людей, воно справляло

і загальні функції, що виникають з руху усього виробничого механізму та потреб розвитку суспільства як єдиного цілого. Суспільні процеси є загальним об'єктом управлінської діяльності держави. Як зазначає Цуруль О. А.: “Управління – це різноманітна державна діяльність, яка охоплює не тільки сфери виробництва та розподілу, але й сферу духовного життя, різні сторони людського співжиття” [4, с. 25].

Проте поступове роздержавлення та демонополізація економіки, запуск ринкового механізму саморегулювання не звільняють державу від необхідності здійснювати широкі економічні, соціально-культурні й інші загальні та спеціальні функції, а зобов'язують виконувати їх в інших формах і методах, ніж раніше: сприянням утворенню ринку капіталу, житла, цінних паперів, прогнозуванням, податковою, кредитною і дотаційною політикою, пільговим квотуванням, заохоченням науково-технічного прогресу та ін., тобто державне регулювання економіки не має нічого спільного з директивними методами планово-адміністративного управління.

Владно-примусовий характер державного управління в ринкових умовах якісно змінюється, хоч і зберігає свою принципову природу. Здійснення загальних функцій, обслуговування суспільних потреб не виключає застосування владнорегулюючих і примусових заходів державного управління, але вони становлять лише допоміжну основу змісту цієї діяльності. Це – заходи заохочення, стимулювання, переконання, формування громадської думки та свідомості, почуття відповідальності та обов'язку.

Важливо усвідомити, що всі державні працівники здійснюють функцію представництва організації. Будь-яка дія, що її державний керівник виконує або неспроможний виконати, справляє вплив на те, як сприймається державна організація. Великою мірою це впливає на розвиток рівня довіри між громадськістю та урядом, без чого не може функціонувати жодне суспільство. Представництво організації має віддзеркалювати ті вимоги правдивості, чесності, цілісності й служби, які ставляться до професійної державної служби. Це має бути частиною обов'язків кожного державного службовця.

Важливою справою сучасного громадянського суспільства є налагодження діалогу між державою та громадянином. У контексті такого діалогу формується сфера взаємної соціальної згоди між людьми, виробляється новий контекст соціальних цінностей, вибудовується нова структура спільних дій суб'єктів суспільно-громадської практики, конкретизується модель їх партнерської взаємодії. Партнерство має стати новою практикою влади, політичних партій та громадських організацій.

Література: 1. Богашко О. Л. Адміністративний менеджмент : теоретико-методологічні засади // Підвищення конкурентоспроможності виробництва в умовах організаційно-економічних трансформацій : колективна наукова монографія / За наук. ред. Лисенко Н. О. – Умань : ВПЦ „Візаві”. – 2010. – С. 53 – 54. 2. Державне управління: теорія і практика. За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора Авер'янова В. Б. – К. : Юрінком Інтер, 1998 – 432 с. 3. Розвиток місцевої громади: проблеми та перспективи. Збірник наукових праць учасників проекту “Школа громадського управління” / Гол ред. О. Л. Богашко. – Умань : ВПЦ „Візаві”, 2012. – 148 с. 4. Цуруль О. А. Менеджмент у державних організаціях : Навч. посібник. – К. : КНЕУ, 2002. – 142 с.